

Memo

Ontwikkeling netwerkorganisatie: waar staan we nu?

Vergaderdatum	18 september 2019 (vergadering 564-o)
Agendapunt nr.	10B
Bijlagen:	
Behandelwijze:	openbaar

Aanleiding om te agenderen

Op 13 december 2018 is een eerste aanzet gegeven van het Goois Natuurreservaat als netwerkorganisatie. Dit memo bouwt hier op voort en beschrijft hoe het GNR in de dagelijkse werkwijze functioneert als netwerkorganisatie en hoe dit wordt vorm gegeven.

Bespreekpunten:

1. Herkennen jullie het geschetste beeld van onze netwerkorganisatie.
2. Waar zien jullie nog kansen en uitdagingen voor het GNR?
3. Welke rol kunnen en willen jullie als bestuur spelen?
4. In de eerstvolgende bestuursvergadering in 2020 gaan we de plannen mbt profilering en fondsenwerving toelichten. Zijn er zaken die jullie alvast aan ons mee willen geven?

memo

I. Stichting Gooi Natuurreservaat, een netwerkorganisatie

In het voorwoord van het Beleidsplan 2020-2023 is het volgende opgenomen;

De transformatie van de organisatie van stichting Goois Natuurreservaat (GNR) is gericht op de doorontwikkeling tot een sterke, zelfstandige en compacte netwerkorganisatie. Voorop staat dat we goed in staat zijn om de Gooise natuur te beschermen. We doen dit in nauwe verbondenheid met de omgeving en in samenwerking met onze (natuur)partners.

Wat betekent 'netwerkorganisatie'?

Een eerste 'internet'-scan levert behoorlijk verschillende definities en omschrijvingen op. Een beschrijving die redelijk aansluit bij GNR is de volgende.

Een expliciet of impliciet samenwerkingsverband dat zich kenmerkt door semi-stabiele relaties tussen autonome organisaties. Door gebruik te maken van elkaars kerncompetentie en specifieke positioneringen ontstaat er een meerwaarde voor de gezamenlijke klantenkring.

GNR en haar omgeving

Het GNR staat midden in de maatschappij en behartigt de belangen van de natuur, landschap, erfgoed en recreatie/beleving. Als 'hoeder van de natuur' voelen we ons verbonden met burgers, ondersteunende overheden, collega-organisaties en maatschappelijke organisaties in het werkveld. Een krachtig netwerk maakt dat we effectief en efficiënt kunnen handelen en ons gesteund weten bij onze inzet voor de natuur. Aan de ene kant investeren we in een sterke organisatie met een eigen identiteit en profilering, aan de andere kant zijn we geworteld in de maatschappij via ons bestuur en de participanten en onderhouden we zeer veel contacten met bewoners, omwonenden en belangenorganisaties.

De organisatie is na de transitie/reorganisatie toegerust om de essentiële basistaken te verrichten die een toekomstbestendige organisatie nodig heeft. Daar waar er grenzen zijn aan de beschikbare capaciteit en flexibele inzet of specifieke expertise nodig is, wordt externe hulp en samenwerking gezocht, of worden diensten ingekocht. Coalities met verwante organisaties, inzet van vrijwilligers en inzet van marktpartijen horen daarbij. Ook de gebruikers van de natuur laten op allerlei manieren hun stem horen. Het goed omgaan met deze pluriforme omgeving waarin we werken, vraagt een open houding en ontvankelijkheid voor inzichten van anderen, het vermogen om deze (binnen de doelstellingen) te wegen en wat zinvol is te benutten. Het leidt tot een stimulerende en lerende werkorganisatie die geïnspireerd is door de omgeving waar betrokkenheid hoog in het vaandel staat.

II. Rollen

Afhankelijk van wat er speelt kan het GNR of de medewerker van GNR verschillende rollen aannemen, zoals:

- *Hoeder van natuur en landschap*
We kopen, beheren en ontwikkelen al 87 jaar het natuurrijke cultuurlandschap van het Goois Natuurreservaat. Onze doelstellingen, onze plaats in het maatschappelijk veld en onze aanwezige kennis en ervaring zorgen ervoor dat we adequaat kunnen handelen als de natuur bedreigd wordt en onder ongewenste druk komt te staan. We zien kansen en grijpen die aan als er perspectieven zijn voor verbeteringen.
- *Eigenaar*
Het grondgebied van meer dan 2.800 ha natuurgebied brengt de verantwoordelijkheid met zich mee om het gebied in de volle omvang juridisch en fysiek veilig te stellen.
- *Adviseur*
Met onze ervaring en kennis op het gebied van ecologie, landschap, erfgoed, recreatie, bodem en water dragen wij bij aan wat het beste is voor duurzame instandhouding van het Goois Natuurreservaat, als onderdeel van de natuur in het Gooi.
- *Uitvoerder*
GNR voert concreet beheer en projecten uit in het belang van instandhouding van de karakteristieke natuurtypen en de flora en fauna in het Gooi. Hierbij voert zij natuurbeleid uit van de provincie Noord-Holland waarvoor de nodige middelen van de provincie worden verkregen.
- *Facilitator*
Verschillende plekken in het Goois Natuurreservaat zoals de Infoschuur, Groepsverblijf 't Laer en Schaapskooi Blaricum alsmede de activiteiten die GNR organiseert, bieden een podium voor verwante organisaties om zich aan het publiek, te presenteren.

III. Vormgeven aan verbinding en samenwerking

Hieronder wordt geschetst hoe GNR in haar dagelijkse werkpraktijk vormgeeft aan, en gebruik maakt van, een netwerkorganisatie.

Algemeen management en ondersteunende taken

GNR is een relatief kleine organisatie en het is dus vanzelfsprekend dat niet alle kennis die nodig is om alle taken te vervullen, in de organisatie zijn belegd. Het gaat om specialistische kennis maar ook om processen en systemen. Op dit vlak wordt door het management met collega-organisaties ervaringen en informatie uitgewisseld bijvoorbeeld met Recreatie Midden-Nederland, Natuurmonumenten, particuliere natuurbeheerders, Staatsbosbeheer, Landschap Noord-Holland, Utrechts Landschap en NV Watermaatschappij PWN. Dat geldt ook voor ervaringen met opdrachtnemers/bedrijven die diensten verrichten. Het is wederzijds zinvol ervaringen op dit vlak te delen.

De Klankbordgroep Gebruikers natuurterreinen Goois Natuurreservaat fungeert als adviesorgaan aan directeur-rentmeester en bestuur op het gebied van inrichting, gebruik en beheer. Hierin is een breed scala aan lokale organisaties vertegenwoordigd op het gebied van natuur, recreatie en erfgoed. In een open sfeer worden alle ontwikkelingen en actualiteiten in het natuurgebied belicht en besproken.

Programma en projectmanagement

De voorbereiding en uitvoering van projecten binnen GNR is onderhevig aan de nodige veranderingen. Het projectmatig en integraal werken wordt doorgevoerd. Dat gaat gepaard met vormen van Integraal Project Management en in matrix verband werken waarbij medewerkers van verschillende disciplines uit de organisatie naar behoefte worden betrokken. Daarnaast wordt deskundigheid ingehuurd vanuit de flexibele schil bij o.a. procesbeheersing, specialistisch ontwerp, calculatie, communicatie, toezicht en omgevingsmanagement.

Bij projecten wordt afgewogen of en zo ja, op welke wijze bewonersparticipatie kan worden vormgegeven. Bij het project Natuurverbinding Hoorneboeg is dit samen met de provincie Noord-Holland, vorm gegeven. De gehanteerde aanpak is succesvol gebleken en zal (zo nodig aangepast) als goed voorbeeld kunnen dienen en worden ingezet bij andere projecten.

Beheer

Regelmatig gaan we op bezoek bij collega-beheerders die rondom ons natuurgebied zich bezig houden met vergelijkbare beheerkwesties. Zo hebben we een actieve rol in de Bossensamenwerking Hilversum Zuid, een netwerk van (particuliere) bos- en landgoedeigenaren van Buitenplaats Uytwijck, Zwaluwenberg, Eindegooi, Zonnestraal, Landgoed Hoorneboeg, Smithuyserbos en Goois Natuurreservaat.

Ook zoeken we gericht de beheerders op die experimenteren en die hun ervaringen willen delen. Aan de landelijke Beheerdersdag nemen we deel en we volgen de innovaties in ons werkveld via de vakbladen, studie- en demodagen.

Begrazing is een belangrijke natuurbeheermaatregel die door alle natuurbeheerders in Nederland wordt toegepast. Er zijn diverse netwerken voor extensieve begrazing en voor schaapskuddes waar de laatste kennis en ervaringen worden gedeeld. Naar behoefte en gelegenheid wordt hieraan deelgenomen.

Er wordt actief gewerkt aan vergroting van het aantal natuurbeheervrijwilligers. Zij werken in verschillende gebieden groepsgewijs aan de instandhouding van natuur en landschap. In een vrijwilligersgroep fungeert één vrijwilliger als coördinator die aanspreekpunt is voor de vrijwilligerscoördinator van GNR en voor de begeleidende boswachter. Er wordt gestreefd naar een gelijkmatige verdeling van groepen in het gehele werkgebied. De totale bijdrage aan de realisatie van de beheerdoelstellingen op de schaal van het gehele Goois Natuurreservaat is substantieel. De vrijwilligersgroepen worden op goed niveau gefaciliteerd op het vlak van kleding en veiligheid. Het vrijwilligerswerk draagt sterk bij aan het draagvlak voor ons werk.

Samen met de gemeente Gooise Meren is door GNR het initiatief genomen voor afstemming over invasieve soorten zoals de Japanse duizendknoop. Er vindt onderlinge uitwisseling van kennis, inzichten en ervaring plaats van het omgaan met deze soorten.

Het Goois Natuurreservaat wordt gekenmerkt door duizenden jaren gebruik door de mens waar nog veel sporen van zichtbaar zijn. Denk hierbij aan vondsten als vuurstenen, speerpunten en potscherven, die kunnen worden gevonden uit verschillende tijdsperiodes. De in het gebied aanwezige grafheuvels getuigen er ook van. De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en de vrijwilligers/leden van de Archeologische werkgemeenschap Naerdincklant steunen ons met kennis, adviezen, onderzoek en middelen bij het zorgvuldig bewaren van deze 'oude schatten'. We nemen deel aan het Erfgoedgesprek dat in de gemeente Hilversum is opgezet om erfgoedorganisatie met elkaar kennis te laten maken en te bezien waar er raakvlakken en samenwerkingsmogelijkheden liggen.

De prachtige Gooise natuur wordt druk gebruikt om te wandelen, fietsen, paardrijden en sporten. Om dit in goede banen te leiden zijn er toegangsbepalingen vastgesteld. Onze boswachters houden hierop toezicht. Boswachters beschikken over een aanstelling als buitengewoon opsporingsambtenaar. Hiertoe participeren wij in het netwerk van collega-organisaties en de toezichthoudende diensten van politie en justitie/Openbaar Ministerie. Met de collega-organisaties die ook natuurterreinen beheren in Noord-Holland is een convenant gesloten om over en weer in elkaars terrein hulp te bieden bij het toezicht en de handhaving. Ook is er over en weer uitwisseling met brandweer, ambulancediensten en politie over de veiligheid en bereikbaar van het natuurgebied in het geval van calamiteiten en ongevallen.

Monitoring flora en fauna

Voor een goed beheer is het belangrijk zicht te hebben op de actuele stand van flora en fauna. Er is naast een professioneel monitoringprogramma in het kader van de SNL (beheersubsidie) veel inzet van vrijwilligers die in deelgebieden flora en fauna in kaart brengen. GNR stuurt dit gericht aan en coördineert deze inzet in haar natuurgebieden en faciliteert de vrijwilligers zodat informatie over flora en fauna goed gedocumenteerd wordt en gebruikt kan worden bij het beheer en bij ontwikkelingen. Ook de monitoring van de natuurbruggen wordt actief gesteund en gefaciliteerd zodat er goede gegevens beschikbaar komen.

Beleidsbeïnvloeding, belangenbehartiging en gebiedsprocessen

De natuur- en milieuorganisaties in Noord-Holland hebben frequent contact om af te stemmen over nationale of provinciale actualiteiten, beleidsontwikkelingen en programma's. Dit overleg vindt plaats op de niveaus van directie, beleid, fauna en communicatie. Er vindt positieve wederzijdse beïnvloeding plaats. Het komt regelmatig voor dat de ene organisatie de andere vertegenwoordigt in het geval dat zinvol en efficiënt is.

Met een zeer breed spectrum aan overheden worden bestuurlijke, management- en ambtelijke werkcontacten onderhouden op diverse niveau naar gelang aanleiding en actualiteit. Het gaat bijvoorbeeld om Rijkswaterstaat (diverse onderdelen), Hoogheemraadschap AGV, provincie Noord-Holland respectievelijk Utrecht, Regio Gooi & Vechtstreek, Gooise gemeenten, Recreatieschappen Noord-Holland en Midden-Nederland.

Regelmatig wordt GNR gevraagd inhoudelijk bij te dragen aan discussies, workshops en dergelijke vanuit haar deskundige-rol voor wat betreft de natuur in het Gooi en haar terreinbezit. Denk hierbij aan beleid van provincie Noord-Holland (omgevingsvisie NH 2050, Natuurbeheerplan, natuurontwikkelingsplan, programma Gooi en Vechtstreek, Wezenlijke kenmerken en waarden, bijzonder provinciaal Landschap) maar ook aan programma's rondom de MIRT, MRA, Regio-bijeenkomsten in het kader van omgevingsvisie en omgevingsplannen. Ook op lager schaalniveau speelt dit zoals bij ruimtelijk-planologische ontwikkelingen bij De Monnikenberg, Gebiedsontwikkeling Crailo, De Trappenberg, Philipshof, Anna's Hoeve, Arenapark, Tergooi Blaricum.

In het Gooi zijn relatief veel robuuste ecologische verbindingzones/natuurbruggen gerealiseerd omdat het Gooi en de Vechtstreek fors worden doorsneden door infrastructuur. Er is daardoor veel kennis opgedaan met inrichting en onderzoek naar het functioneren van natuurbruggen. Dat is nationaal en internationaal van betekenis. De opgedane kennis wordt gedeeld in een landelijke Community of Practice waarin het GNR participeert.

Er wordt actief samengewerkt met lokale natuur- en erfgoedorganisaties zoals Vrienden van 't Gooi, Vereniging Behoud Anna's Hoeve, Agrarische Stichting Blaricum, Stichting Oude Landbouw gewassen Laren, de Archeologische werkgemeenschap Naerdincklant en Vereniging Stad en Lande om er voor te zorgen dat de natuur- en erfgoed(kwaliteit) behouden blijft of ontwikkeld kan worden en de bijzondere geschiedenis van het Gooi zichtbaar is en voortdurend wordt verteld.

We blijven met een positieve insteek goed in contact met initiatiefnemers en volgen de ontwikkelingen op het vlak van Geopark Gooi en Vechtstreek en Nationaal Park Heuvelrug vanuit een mogelijke meerwaarde die de status ervan kan bieden.

Profilering

Publieksevenementen in onze natuurgebieden zoals het schaapscheren en de Heideloop zijn aantrekkelijk voor de bewoners van het Gooi, worden druk bezocht en bieden gelegenheid het GNR en haar werk voor het voetlicht te brengen. De betrokkenheid van bezoekers wordt er door vergroot en draagt bij aan draagvlak.

Organisaties op het vlak van natuur, educatie en erfgoedbeheer zoals IVN, KNNV, de (Roof)vogelwerkgroep bieden wij bij verschillende evenementen een podium om zich te presenteren aan het publiek. Dat draagt bij aan onze maatschappelijke positie en het draagvlak voor ons werk.

De Infoschuur in de Zanderij Crailoo (centraal gelegen in het Gooi) hebben wij ter beschikking gesteld als clubgebouw voor de gezamenlijke lokale organisaties op het gebied van natuur, educatie en erfgoedbeheer. Honderden leden van deze verenigingen maken er jaarlijks gebruik van bij clubbijeenkomsten, lezingen en cursussen. We delen de exploitatiekosten naar rato van het gebruik.

Samen met IVN bieden wij voor kinderen educatieve programma's bij de schaapskooi Blaricum, en bij het Groepsverblijf 't Laer en de Infoschuur nabij Natuurbug Zanderij Crailoo. In het verlengde hiervan is een speelbos aangelegd bij 't Laer en bestaat de ambitie speelnatuur voor kinderen te realiseren in Huizen.

Samen met de Regio Gooi & Vecht/GGD en met Provincie Noord-Holland/Groen Kapitaal wordt overleg gevoerd en verkend of er raakvlakken en samenwerkingsmogelijkheden zijn op het thema Groen en Gezondheid. Het aanbod van GNR voor inzet van natuurbeheervrijwilligers in de terreinen past in het beleid van het sociaal domein van de diverse gemeenten (zorg & welzijn).

We hebben inmiddels een uitgebreid netwerk, maar op het gebied van profilering en communicatie kunnen we als GNR nog verder groeien en ontwikkelen. Zo kunnen we de kansen die ons netwerk biedt nog beter benutten. Hiervoor gaan we een plan ontwikkelen dat we in het eerste kwartaal van 2020 zullen presenteren aan het bestuur.